

Soldatertæge og Svalerod på bornholmske indlandslokaliteter

- Bornholm er et anderledes Danmark i mange henseender, også og måske i særdeleshed på insektfaunaen.

Tekst og fotos-
Finn Hansen
Birkevej 3
Nylars

Et af øens klenodier i så henseende er Soldatertægen, og der er skrevet om dette dyr i flere sammenhænge, således af Nils Finn Munch Petersen: Soldatertæger og Svalerod i Fjælstaunijn 1999:18-21 og Morten Top Jensen: Insekt i gallauniform i Natur på Bornholm 2010: 36-42.

Soldatertægen lever på Svalerod, hvis bornholmske udbredelse senest er beskrevet af Peder Lütken: Nogle bidrag

Fig. 1. Lütkens 6 årsrapporter, 1985 - 90.

til Bornholms Flora 1985 i Fjælstaunijn 1985: 126-129.

Lütken fortsatte sine undersøgelser frem til 1990, og på Bornholms Kommune findes i dag et kort med prikker, svarende til de steder, Lütken observerede bevoxsninger af Svalerod. Det blev til 46 lokaliteter langs kysten i graniterrænet fra Nexø over Hammeren til lidt nord for Ginesminde samt tre indlandslokaliteter: Gamleborg, Lilleborg og Ekkodalsklipperne under Dronningestenen. Arne Larsen havde i sin flora fra 1956 en op-

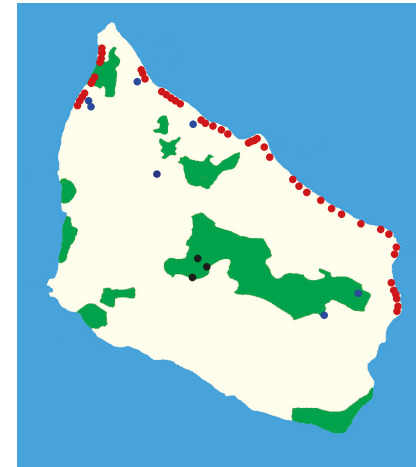

Fig. 2. Svalerod på kystskrænter og strandvolde langs kysten samt indlandslokaliteter. Røde prikker er Lütkens observationer i årene 1985 - 1990. De blå er Finn Hansens fra 2019, og de sorte er Hansens og Lütkens fra 2019. Grafik: John Krüger efter forlæg af Peder Lütken

lysning om, at den også var fundet på en fjerde indlandslokalitet, nemlig i Kleven!

I det øvrige land er Svalerod ifølge Atlas Flora Danica 2015:572-573 truffet ved kysterne af Sjællands Odde, Sejro Bugt, Roskilde Fjord og Isefjord, de sydlige Kattegatøer samt enkelte steder på Fyns-

kysten i Storebælt og Lillebælt. Dertil kommer fund ved Høng og Frilandsmuseet ved Brede samt Vitskøl Kloster, som alle formodentlig skyldes, at planten har forvildet sig efter dyrkning som lægeplante i Middelalderen.

I efterhånden mange år har jeg på mine ture på Gamleborg og Lilleborg i Almindingen kigget nøje efter i de store bevoxsninger af Svalerod for om muligt at spotte en Soldatertæge, men indtil sommeren 2019 forgæves. Så indtil da, har forekomsten af øens Soldatertæger efter mine registreringer helt og holdent været knyttet til planter langs klippekysten.

Bevoxsningerne af Svalerod på både Gamleborg og Lilleborg, der begge steder er ret omfattende, kan fint være relikter efter tidligere tiders dyrkning, i så fald har det været for meget længe siden.

Men, den 17. juni 2019 lykkedes det at få øje på bare én Soldatertæge i bevoxsningen øverst på Gamleborgs nordlige mur. Det gentog sig den 18. septem-

Fig. 3. Svalerod på muren af Gamleborg.

Fig. 4. Svalerod ved indgangen til Lilleborg.

ber, på samme sted, og det var sikkert samme individ!

Herefter gik der lidt sport i forsøget på at finde endnu flere ikke tidligere registrerede indlandslokaliteter af i første række Svalerod og i anden række Soldatertæge, og jeg søgte efter planten på steder, hvor den med en vis sandsynlighed skulle kunne findes.

Kodal i Paradisbakkerne, Døvredal, samt to steder i Ringedalen og et sted i Almeløkken blev alle noteret for at være voksesteder for Svalerod på indlandslokaliteter.

25. september blev bevoksningerne på Lilleborg besøgt, og her var det overra-

Fig. 5. Første indlandsfund af soldatertæge.

skende resultat, at der inde i borgen blev fundet en voksen Soldatertæge medens der udenfor muren mod syd blev noteret to! Derudover blev der fundet nogle ikke helt udvoksede Soldatertægenymfer.

Det milde efterår gjorde, at jagten på voksepladser for Svalerod kunne fortsætte. I Ekkodalen ved Jærgrotten, som Lütken også havde bemærket, var der tre adskilte bevoksninger, i Kleven, som Arne Larsen havde haft kendskab til, var der to, medens der i Lundegårdsbruddet i bunden af Storedal var en stor bevoksning. Endelig kunne man nedenunder Amtmandsstenen i Døndalen notere en større bevoksning Svalerod og flere mindre bevoksninger øverst på klippebranten havværts Amtmandsstenen. Indtil videre er Svalerod registreret på seks nye indlandslokaliteter dette efterår, men eftersøgningen fortsatte i stenbruddene ved Dalegård i Olsker, ved Madseløkke i Allinge, Lens Klint og Knarregård i Østerlars samt Bjerregård

Fig. 6. Soldatertæge på svalerodsblomst.

i Vestermarie, dog uden at der blev fundet yderligere Svalerod-bevoksninger. Det samlede resultat for 2019 blev

Fig. 7. Indlandsfund af svalerod 2019.

således, at kendte indlandslokaliteter for Svalerod blev øget fra fire til ti! Og hvad der rent faktisk satte undersøgelsen i gang var, at der for første gang blev fundet Soldatertæger på de to største og ældste indlandslokaliteter for Svalerod, nemlig Gamleborg og Lilleborg!

Svalerod - indlandslokaliteter

Dato	Sted	X-koordinat	y-koordinat	Svalerod	Soldatertæge
170619	Gamleborg, Almindingen	14 54 22,6	55 06 54,0	-	1
120719	Gamleborg, Almindingen	14 54 22,6	55 06 54,0	+	-
180919	Gamleborg, Almindingen	14 54 22,6	55 06 54,0	+	1
190919	Kodal, Paradisbakkerne	15 06 28,8	55 05 32,8	+	-
230919	Døvredal	15 03 13,0	55 04 32,0	+	-
230919	Ringedal 1	14 44 17,4	55 14 26,7	+	-
230919	Ringedal 2	14 44 16,4	55 14 22,6	+	-
230919	Almeløkken	14 44 01,9	55 14 09,2	+	-
250919	Lilleborg, Almindingen, 3 bevoksninger	14 53 50,0	55 07 07,5	+	3
260919	Jærgrotte 1, Almindingen	14 53 51,3	55 06 26,5	+	-
260919	Jærgrotte 2, Almindingen	14 53 48,1	55 06 24,4	+	-
290919	Jærgrotte 3, Almindingen	14 53 42,6	55 06 21,6	+	-
290919	Kleven 1	14 51 06,5	55 11 44,5	+	-
290919	Kleven 2	14 50 28,9	55 11 31,7	+	-
11019	Lundegårdsbrud	14 48 33,5	55 15 16,0	+	-
11019	Døndalen/Amtmandsstenen	14 52 45,6	55 13 28,7	+	-
21019	Dalegårds Stenbrud, Olsker	14 47 26,8	55 14 08,7	-	-
21019	Madseløkke	14 47 22,4	55 16 52,3	-	-
21019	Lens Klint	14 57 02,7	55 11 46,4	-	-
21019	Knarregård Stenbrud, Østerlars	14 56 18,0	55 10 55,5	-	-
1019	Bjerregårds Stenbrud	14 49 47,5	55 07 11,6	-	-